

Järjestöt maakunnan tukena - malleja järjestöystävällisen maakunnan rakentamiseen

Suomen Senioriliikkeen kommentteja oppaasta

On hyvä, että järjestöjen, kuntien ja maakunnan yhteistoimintaa mallinnetaan tulevassa maakuntahallinnossa. Oppaan luonnoksessa puhutaan toimijoiden yhdenvertaisuudesta ja tasavertaisesta roolista. Sisällössä kerrotaan, miten järjestöjä pitäisi kuulla ja miten järjestöt voisivat tukea maakuntaa. Sen sijaan lähes huomiotta jää, miten maakunnan tulisi olla järjestöjen tukena. Maakuntaa kansalaiset tarvitsevat kriisitilanteissa eli sairastuessaan tai kohdatessaan onnettomuuksia. Järjestöt ovat osa kansalaisten arkea. Järjestöt vahvistavat asukkaiden/kunnan elinvoimaa ja ovat tärkeä osa ihmisten elämän merkitystä.

Maakunta on järjestöjen osalta uusi ``hankala väliporras``. Yhdistykset toimivat pääsääntöisesti kunnissa ja yhdistyvät valtakunnallisiksi järjestöiksi. On kuitenkin hyviä perusteita sille, että osa yhdistysten ja järjestöjen toiminnasta olisi tulevaisuudessa maakuntakohtaista, esimerkiksi hyvinvoinnin alueella, monipuolisen aktiivisuuden lisäämisessä ja toiminnoissa, joissa tarvitaan vapaaehtoisten lisäksi ammattilaisten osaamista, eikä kuntataso ole riittävä toiminnan taloudellisen järjestämisen kannalta.

Mielekkään toiminnan ja yhdenvertaisen yhteistyön onnistuminen edellyttää maakuntakohtaisia kuntien ja järjestöjen yhteistyörakenteita. Koska järjestöt ovat suuruudeltaan ja toimintaperiaatteiltaan hyvin erilaisia, on pidettävä huolta siitä että erikokoiset ja -luonteiset järjestöt ovat tasapuolisesti edustettuina alueellisissa suunnittelu- ja päätöksenteko-organisaatioissa. Järjestöt tulisikin jakaa edustuksellisesti ainakin kolmeen ryhmään. Suuret kansalliset järjestöt, joiden toiminta painottuu palvelujen markkinaehtoiseen tuotantoon, kansalliset ja kuntakohtaiset kansanterveys- ja kansalaisjärjestöt ja kolmantena pienet, vapaaehtoistyöhön perustuvat järjestöt ja yhdistykset. Pienille, vapaaehtoistyöhön perustuville yhdistyksille tulisi varata kiintiö yhteisiin järjestöjä edustaviin ryhmiin, jotta myös näiden kansalaisten arjen pinnassa olevien vapaaehtoisjärjestöjen ääni tulisi kuulluksi.

Oppaassa kuvatut kumppanuuden mallit ja työkalut ovat hyviä esimerkkejä, mutta niiden toimintatapoja ja konkreettisia käytäntöjä tulisi avata enemmän, jotta mallit olisivat helpommin sovellettavissa ja rakenteen tuloksellisuutta voisi arvioida ennakkoon.

Oletus on, että tulevaisuudessakin järjestöjen ja yhdistysten ”normaalitoiminta” ei juuri muutu suuntaan tai toiseen maakuntauudistuksen myötä. Sen sijaan toivottavaa olisi, että maakunnat näkisivät järjestöt kaikkein tärkeimpinä toimijoina väestön terveyden ja hyvinvoinnin tuottajina.

Esimerkiksi syrjäytymisen ehkäiseminen vaatii osaamista ja monien toimijoiden yhteistoimintaa, joka ei rakennu pelkästään ”kumppanuuden” varaan. Se vaatii järeämpiä rakenteita ja kunnollisia resursseja. Ensin pitää rakentaa realistiset tavoitteet ja osatavoitteet, jonka jälkeen tarvitaan kunnolliset kannustimet toimijoille. Syrjäytymisen estäminen voisi olla maakunnalle erityisen sopiva rooli, koska sillä on myös

sosiaali- ja terveystoimi hallinnassaan tulevaisuudessa. Maakunnan tulisi toimia pitkäjänteisesti työllistäessään järjestöjen kautta syrjäytymisvaarassa olevia henkilöitä. Työhön tulisi liittää ammattitaitoa vahvistavaa ohjausta/koulutusta.

Kolmassektori voisi järjestäytyä vaikkapa ”pooliksi” tai ”osuuskunnan” kaltaiseksi yhteisöksi, joka organisoisi yhdistysten osaamista, osaajia ja vapaaehtoisia niin, että toiminnan, tuen ja avun tarvitsijat kohtaisivat toisensa. Yhdistykset ja vaikkapa urheiluseurat voisivat toimia poolin ”alihankkijoina”, jolloin jossakin yhdistyksessä/kunnassa hyväksi havaittu toiminta voitaisiin laajentaa koko maakuntaa koskevaksi. Järjestöjen rooli, vaikuttavuus, konkreettinen toiminta ja rahoitusjärjestelyt tulee esittää oppaassa vahvemmin suhteessa maakuntahallintoon. On kysyttävä tai esitettävä, mitä järjestöt ja kolmassektori voivat ja haluavat ottaa vastuulleen esimerkiksi sote-asioissa ja hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä, joissa aktiivisen kansalaistoiminnan rooli on keskeinen.

Tavoitteet voivat olla voimaannuttavia ja syrjäytymistä estäviä, kuten vaikkapa se, että yksikään lapsi ei syrjäydy liikunnasta koulun aloittaessaan eli järjestöt vastaavat yhdessä muiden toimijoiden kanssa, että kaikilla lapsilla on riittävät liikkumistaidot heidän aloittaessaan koulun. Harrastetakuu nuorille tai eläkkeellesiirtymiskoulutus voi olla tällainen konkreetti tavoite. Tavoitteita kannattaa esittää myös spesifimmin ja vaikka maakuntakohtaisesti, koska ongelmat, resurssit ja toimintamallitkin ovat eri puolilla maata erilaiset.

Oppaassa on tuotu esiin järjestöyhteistyötä velvoittava lainsäädäntö taustaksi. Myös kysymykset valmistelutyön tueksi ovat esimerkinomaisina toimintaa ohjaavia. Kumppanuuden malleja ja työkaluja kannattaa kuvata tiiviimmin, silloin kun kyse on samansisältöisestä toiminnasta. Hyvien esimerkkien kuvauksissa olisi hyödyllistä kertoa tarkemmin toimintatavoista ja tuloksista.

*****

Suomen Senioriliike – Arvokkaan Vanhenemisen puolesta ry
Pakarituvantie 4, 00410 Helsinki
www.senioriliike.fi